

Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj

Poštnina plačana
pri pošti 4101 Kranj

»OPTIMIST«

št. 41

FEBRUAR 2016

OB IZIDU ENAINŠTIRIDESETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je 41. št. biltena »OPTIMIST«, kjer vas seznanjamo z novicami, poročili in obvestili.

Ob tej priliki vas še vedno prosimo, da nam pošljete svoje spomine oz. zgodbe na čase, ko ste svoja mlada leta preživljali kot izgnanci daleč od svojega doma. Čeprav so dogodki že zelo oddaljeni in niso preveč lepi, toda pozabiti se kljub temu ne smejo, pa tudi naši člani in vaši sotrpini te zgodbe radi berejo, saj se v njih vidijo tudi sami. Veseli bomo vseh vaših spominov.

ČLANI ODBOROV ZDRUŽENJA:

<u>Izvršni odbor</u>	<u>Nadzorni odbor</u>	<u>Častno razsodišče</u>
ROVAN FRANC KRISTAN TONE SLADIČ STANE MIŠIČ JOŽICA KATNIK ANA ROVTAR STANA PIRC JELKA GERJEVIČ FRANC GUSTINČIČ FRANC KARUN JANEZ KNEZ JOŽICA	MIHELIČ ALBINCA GERJEVIČ DARINKA KNEZ ANTON PODGORŠEK IVAN	GABRIJEL LOJZKA SINKOVIČ IVAN KUNČIČ VIDA ŠUMI OLGA

≈≈≈

OBVESTILO - DELOVNI ČAS in NASLOV SPLETNE STRANI

Pisarna Združenja bo tudi v letu 2016 odprta samo **dvakrat** na teden, in sicer v **PONEDELJEK in SREDO od 9,00 – 12,00 ure.**

Naš spletni naslov je: <http://www.zdruzenje-zrtev.si>

Kdor ima možnost lahko s pridom izkoristi dostop do spletne strani in se informira o našem delu.

≈≈≈

PLAČILO ČLANARINE:

Članarina za leto 2016 še naprej znaša **15,00 €**, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača v dveh obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa: 05100-8000057707 ali po poštni nakaznici.

IZVRŠNI ODBOR

ZAHVALA DONATORJEM

Zahvaljujemo se še enkrat vsem tistim, ki so donirali 0,5 % plačane dohodnine (za leto 2015) našemu Združenju.

Obenem se priporočamo že za naprej, da vaši sorodniki, ki predvidevajo, da bodo morali plačati dohodnino, a še niso prijaviili donacije 0,5 % za leto 2016, da le-to namenijo našemu združenju .

To lahko storijo do konca leta na naslednji način:

Izpolniti je potrebno obrazec, ki ga dobite na najbližji davčni upravi in izpolnjenega oddate ravno tako na davčni upravi.

- v rubriko *Ime oz. naziv upravičenca*, je potrebno napisati: **ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV 1941-1945 KRANJ**
- v rubriko *davčna številka upravičenca*, se vpiše: **90541146**
- v rubriko *odstotek (%)* se vpiše **0,5 %**

Za več informacij lahko pokličete na naš telefon 04/2373553 (ponedeljek in sreda od 9.-12. ure), kjer vam bomo z veseljem pomagali.

Z eventualno donacijo boste pomagali našemu in hkrati tudi vašemu Združenju.

OPOZORILO: Tisti, ki ste donacijo že prijaviili, je ni potrebno še enkrat.

Ker bi razstave radi obogatili še z raznimi predmeti, ki jih morda imate tisti, ki ste bili direktne žrtve, ali pa njihovi mlajši sorodniki, ki so jim ti predmeti ostali. Predvsem gre za fotografije kot naprimer: značilne slike odhoda od doma, transport v zbirne centre, potovanje v Nemčijo ali Srbijo ter fotografije iz zaporov, taborišč in prisilnega dela; dalje predmete kot so: morebitna takratna oblačila, obutev, jedilni pribor, posode in pa seveda kaj takega, kar vi mislite, da bi bilo vredno prikazati.

Vse kar ste pripravljeni pokazati bi fotografirali in nato prikazali kot slikovni material, kdor pa bi bil pripravljen, da se tak predmet pokaže v originalu, bi ga z veseljem začasno sprejeli in nato vrnili. Vsem, ki ste pripravljeni to storiti se že vnaprej zahvaljujemo.

Se enkrat pa prosimo direktne žrtve nacifašizma ali njihove bližnje sorodnike, znance, prijatelje, da nam napišejo zgodbe, doživljanja, razmišljanja o takratnih časih in dogodkih, da jih objavimo v Optimistu, vse z namenom, da se kaj takega nikdar več ne ponovi in ne pozabi.

Promocija knjige »Entrechtung, Vertreibung, Mord« v Berlinu 30.9.2015

Ker je prva serija knjige pošla, smo se skupaj z založbo »Metropol« iz Berlina odločili, da bomo izdali ponatis te knjige. To smo izvedli na koncu leta 2014.

Pri tem so nam, predvsem finančno, pomagale sorodne organizacije iz Nemčije. Natisnjenih je bilo 500 knjig za katere je zelo veliko zanimanja.

Da bi to knjigo predstavili še širši javnosti v Nemčiji, je bila v Berlinu, dne 30.9.2015 organizirana promocija navedene knjige, na katero sta bila povabljeni iz strani naše organizacije, Tone Kristan in Franc Rovan.

Na tej predstavitvi - promociji je svoj delež h knjigi predstavil **Tone Kristan**, z nemške strani pa **dr. Eckart Ditzfelbinger**.

V dvorani muzeja, kjer je predstavitev potekala, je prisostvovalo večje število (80) obiskovalcev različnih starosti. Kot je bilo videti, je ta predstavitev še pospešila prodajo knjig, že pred pričetkom javne predstavitve pred samo dvorano v kateri je ta dan predstavitev potekala.

Na podlagi teh podatkov smo zelo veseli za tako zainteresiranost o podatkih in dogodkih v letih 1941 do 1945, katerih povzročitelj je bila nacistična Nemčija. Ob tej priliki smo si ogledali tudi razstavo, ki je postavljena na prostem, ob ostanku berlinskega zidu, ki predstavlja čas od nastankov nacifašizma do njegovega propada s povzročitelji hkrati in žrtve v tem času po vsej Evropi. Poleg tega muzeja na prostem smo si ogledali tudi razstave v centralnem muzeju, kjer je bila že omenjena promocija ponatisnjene knjige.

Slika razstave na prostem

☺ ☺ ☺

Kot veste se na vse načine trudimo, da bi uredili še eno izmed naših aktivnosti in sicer: poplačilo premoženjske odškodnine, ki je nastala v času II. svetovne vojne. Zato vam v nadaljevanju posredujemo nekaj naših dopisov oz. odgovorov:

DOPIS Poslanski skupini SMC

Ker se na naše pobude, katere smo naslovili na razne institucije, ni nihče odzval, smo se ponovno obrnili na poslansko skupino SMC z naslednjim dopisom:

Poslanska skupina SMC v DZ
Bethovnova 2
Ljubljana

Glede na to, da na naš dopis, ki smo ga dne 25.2.2015 poslali na Vlado, sploh ni bilo odgovora, se za pomoč obračamo na vas.

Naše Združenje je bilo ustanovljeno leta 1997, kot društvo s posebnim pomenom in ciljem, da se od naslednic okupacijskih držav izterja nematerialna in materialna vojna škoda. Nobena Vlada nas pri tem ni podprla.

Ker nobena dosedanja Vlada po osamosvojitvi Zakona o vojni odškodnini iz II. svetovne vojne ni sprejela, da pa je tak Zakon treba sprejeti, določa Zakon o žrtvah vojnega nasilja iz leta 1996. Mi v združenju se zavedamo, da država tak Zakon lahko sprejme, lahko pa se odloči, da ga tudi ne sprejme in sprejme tako moralno odgovornost do svojih državljanov, ki so bili med vojno materialno oškodovani. Vse to je odvisno od moči, ki jo ima aktualna Vlada v parlamentu. Ta koalicija takšno moč ima in pričakujemo, da nas, žrtve II. svetovne vojne, ne boste razočarali.

Predlagamo skupni sestanek z vami in našimi predstavniki, kjer bi se konkretno dogovorili, kako naprej, da bo realizirana tudi vaša volilna obljuba v volilni kampaniji na zadnjih volitvah

To pa je bil odgovor na naš dopis:

Spoštovani gospod Rovan,

Zahvaljujemo se vam za poslan dopis in vas hkrati obveščamo, da v Poslanski skupini SMC menimo, da je vprašanje vojne odškodnine pomembno vprašanje, ki ga ne smemo zlahka odmisлити. Na to je opozoril tudi Predsednik vlade dr. Miro Cerar, ki je na marčevskem zasedanju DZ poudaril, da vlada tega vprašanja ni odpisala.

V Poslanski skupini SMC verjamemo, da je potrebno pobudo vašega Združenja obravnavati v širšem političnem kontekstu z upoštevanjem, da je od izgube, ki smo jo državljani Evrope tekom 2. svetovne vojne utrpeli, minilo več desetletij. Leto 2004, ko smo se vključevali v Evropsko unijo, so slovenske oblasti vprašanje vojne odškodnine prenehale naslavlјati, saj smo z vključitvijo v Evropsko unijo namreč tudi simbolno presegli zgodovinsko delitev poražencev in zmagovalcev. Sprejeli smo odločitev v duhu preseganja delitev, vojn, poniževanj, ki so Evropo v preteklosti privedla do skorajšnjega uničenja.

Hkrati smo seznanjeni s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, ki sledi strokovni razlagi, da naj države niso odgovorne za škodo, ki je bila povzročena posameznikom zaradi agresije druge države.

Lepo vas pozdravljam

Liljana Kozlovič
Namestnica vodje Poslanske skupine SMC

☺ ☺ ☺

Na več naših pobud in dopisov na Vlado RS in Ministrstvo za pravosodje smo končno dosegli datum srečanja z Ministrom za pravosodje g. Goranom Klemenčičem.

V nadaljevanju navajamo poročilo s tega sestanka, ki je bil 19.11.2015 v prostorih Ministrstva za pravosodje v Ljubljani.

Zabeležka srečanja Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj in Ministrstva za pravosodje:

Sklicatelj sestanka: Ministrstvo za pravosodje, kabinet ministra

Datum in čas sestanka: 19.11.2015 ob 13.00 uri

Kraj sestanka: Ministrstvo za pravosodje, Župančičeva 3, sejna soba v kabinetu

Namen sestanka: Pobuda Združenja za pogovor o stanju področja glede normativne ureditve področja premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne.

Navzoči: mag. Goran Klememnčič, g. Rovan Franc, predsednik Združenja, g. Tone Kristan in g. Franc Gustinčič, Združenje, Ciril Keršmanc, v.d. generalnega direktorja, MP, Peter Pavlin, MP in Gordana Zalaznik MP

Zabeležka srečanja Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj in Ministrstva za pravosodje:

Sklicatelj sestanka: Ministrstvo za pravosodje, kabinet ministra

Datum in čas sestanka: 19.11.2015 ob 13.00 uri

Kraj sestanka: Ministrstvo za pravosodje, Župančičeva 3, sejna soba v kabinetu

Namen sestanka: Pobuda Združenja za pogovor o stanju področja glede normativne ureditve področja premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne.

Navzoči: mag. Goran Klemenčič, g. Rovan Franc, predsednik Združenja, g. Tone Kristan in g. Franc Gustinčič, Združenje, Ciril Keršmanc, v.d. generalnega direktorja, MP, Peter Pavlin, MP in Gordana Zalaznik MP.

POROČILO IN SPREJETI SKLEPI:

Po uvodnem pozdravu minister najprej opraviči pozno posredovano vabilo ministrstva za srečanje, za katerega pobuda je prišla s strani Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj. G. Kristan pove, da je njihovo Združenje prostovoljna in nepolitična organizacija civilne družbe in, da vključuje vse žrtve vojnega nasilja na področju Slovenije in sicer: izgnance, begunce, taboriščnike, vojne sirote ter ukradene otroke. Nadalje g. Kristan pojasni, da je imelo njihovo Združenje srečanje z večimi ministri za pravosodje, vendar dlje kot do pogovorov ni prišlo. Zato je njihovo glavno vprašanje ali je ministrstvo pripravljeno, da nadaljuje s pripravo Zakona. Brez ustreznega Zakona namreč ni mogoče nadaljevati. G. Kristan je osebno pripravil osnutek Zakona, ki ureja vprašanje povrnitve premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne. V Združenju se zavedajo, da trenutno ni finančnih zmožnosti RS, da se izplačajo odškodnine.

G. minister pove, da pravne podlage res ni, da pa je bil osnutek Zakona na ministrstvu pripravljen leta 2008 in, da je naloga strokovnih služb, da gradivo predloga Zakona pripravijo. Trenutno ne vidi možnosti, da bi Vlada stvari nadaljevala, možno pa je tudi pogovor s predsednikom Vlade. Moralen – političen dolg za ureditev stvari seveda obstaja.

Pri pripravi Zakona osnutka zakona se je izhajalo iz tega, kdo in koliko je posameznik upravičen. Ker pa bi sprejem Zakona imel velike finančne posledice, povečan obseg dela na upravnih enotah, ki so po osnutku Zakona pristojne za odločanje, to ni samo odločitev ministra, pristojnega za pravosodje. Trenutno je več možnosti in sicer:

- Sprejem pri predsedniku Vlade,
- Vložitev poslanskega Zakona – združenje je v stiku s poslanskimi skupinami, lahko bi zbrali podpise za vložitev predloga Zakona in
- Civilna iniciativa – za vložitev Zakona je potrebno zbrati 5.000 podpisov, saj Zakon v obravnavo lahko predloži tudi pet tisoč volivcev, tako se omogoči direkten dostop do zakonodajnega postopka.

G. Kristan v nadaljevanju pojasni, da se zavedajo finančnih posledic, ki bi jih imel sprejem Zakona. Zakon je lahko sprejet z odločnim pogojem, da bodo odškodnine izplačane, ko bodo dane možnosti. Združenje je tudi preko odvetnika naslovilo pobudo na predsednika g. Janeza Drnovška ter aktivno sodelovalo s takratnim ministrom g. Joškom Fišerjem, Da bi Zakon vložili poslanci je utopija, nihče ne reagira na njihove pobude. Sedaj je minilo že 70 let, veliko oseb, ki bi bili potencialni upravičenci, pa je že pokojnih.

G. minister pove, da bo v primeru politične odločitve, ministrstvo z delom na Zakonu nadaljevalo. Če je Zakon vloženi v zakonodajni postopek, je za obravnavo gradiva sklican pristojni organ Državnega zbora. Združenje bi bilo na odbor vabljeno in tam slišano. Poslanci pa morajo na odboru sprejeti odločitve in sklepe.

V nadaljevanju je g. Gustinčič povedal, da so vsi poslanci (20 jih je obiskal), ki jih je obiskal, obljubili, da bodo o tem vprašanju v okviru poslanskih skupin razpravljali, a Združenje še ni dobilo odgovora.

Na koncu razprave je g. Kristan dal pobudo, da minister glede vprašanja govori s predsednikom Vlade ter se poskuša dogovoriti za srečanje.

SKLEP:

Ministrstvo za pravosodje bo preko kabineta ministrstva dogovorilo srečanje s predsednikom Vlade. Združenju se po elektronski poti posreduje predlog Zakona iz leta 2008.

Zapisala
Gordana Zalaznik, sekretarka

☺ ☺ ☺

Naj dodamo: Navedene akcije v tem zapisniku se do sedaj (februar 2016) še niso premaknile nikamor, kljub obljubam vseh prisotnih na tem sestanku. Poslali so nam le tako dolgo pričakovani osnutek Zakona, iz leta 2008!!

☺ ☺ ☺

Naslednji dopis poslan 25.11.2015

Goriški muzej Kromberk
Gospod Marko Klavora
Grajska cesta 1
Nova Gorica – Kromberk

Spoštovani gospod Klavora!

Glede na najin telefonski razgovor o vsebini razstave, vam bomo v nadaljevanju za boljše razumevanje, na kratko predstavili panoje, katere slikovno in delno tudi tekstovno, prikazujejo dogajanje med II. svetovno vojno.

Naša razstava vsebuje 16 panojev – dimenzija vsakega je 100 x 140 cm. Na panojih prikazujemo sledeče:

- Izseljavanje Slovencev je predstavljeno na treh panojih
- Taborišča v Nemčiji in Italiji na šestih panojih
- Zemljevid koncentracijskih taborišč na enem panoju
- Streljanje talcev na dveh panojih
- Predstavitev mest Komen, Branik, Štanjel na treh panojih
- Prireditve v raznih krajih po Evropi na enem panoju

Navedeni panoji so običajno obešeni na obešalih, ki so že vgrajeni na panojih, potrebna pa so še stojala ali pa posebne tračnice na stenah in pa primerna osvetljava, ki osvetli slike in tekste na panojih.

Ob otvoritvi razstave je običajno otvoritveni nagovor, ki ga izvede predstavnik muzeja, nato pa še govor predstavnika Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj in kratka vsebinska predstavitev razstave.

V času razstave planiramo še dve prireditvi in to so: enourni predavanja in predvajanje enournega filma, katerega avtor je naše Združenje – naslov filma pa je »Izpovedi žrtev vojnega nasilja 1941-1945 – Posavje«.

Naš predlog pa je, da se v primeru dejanske uvrstitve naše razstave v vaš program v letu 2016, sestanemo in se natančneje pogovorimo o vseh zadevah.

Z lepimi pozdravi

Predsednik
Franc Rovan

Kot vsako leto, nas je Veleposlanica Zvezne Republike Nemčije dr. Anna Prinz, tudi letos povabila na sprejem ob nemškem državnem prazniku.

Sprejem se je odvijal 6. Oktobra 2015 v njihovi rezidenci v Ljubljani, po sledečem sporedu:

- Otvoritev razstave Etkä Tutte, slovenskega umetnika iz Nove Gorice
- Pozdravni nagovor Veleposlanice in predvajanje nemške državne himne
- Sledila je pogostitev

Na povabilo sta se prireditve udeležila člana Združenja: predsednik Franc Rovan in članica IO Stanislava Rovtar.

Povabili pa so nas tudi na praznovanje ob dnevu žalovanja spominov na žrtve vojn in nasilja na vojaškem pokopališču v Ločah pri Tolminu.

☺ ☺ ☺

ZADNJE NOVICE

Vse, ki prejimate naš bilten »Optimist« prosimo, da obvestijo tudi svoje prijatelje, znance in sorodnike, da imajo možnost spremljanja novic o našem delu tudi preko spletne strani. Tam lahko preberejo vsa tekoča dogajanja in kaj se v združenju dela.

Spletni naslov je: <http://www.zdruzenje-zrtev.si>

Člani in nečlani pa lahko komunicirajo z nami tudi po elektronski pošti, na naslovu: zzokranj@siol.net

☺ ☺ ☺

Že dalj časa smo se trudili, da bi našo razstavo postavili tudi v Kopru. Na veliko zadovoljstvo je sedaj našemu članu – gospodu Francu Gustinčiču uspelo umestiti manjšo verzijo razstave v prostorih Občine Koper. Vse člane, ki ste iz okolice Kopra vabimo, da si razstavo ogledate.

☺ ☺ ☺

Kot smo vas že obveščali v OPTIMISTU, da smo iz posnetega materiala o dogodkih med II. svetovno vojno v Posavsko – Obsoteljskem pasu, sedaj že uredili enourni film v slovenskem in nemškem jeziku.

Če koga zanimajo pripovedi žrtev iz teh krajev, lahko dobijo ta DVD pri našem Združenju. Cena tega DVD-ja je samo 10 €. Za naročilo lahko kontaktirate na tel: 04 2373 553 ali po e-pošti: zzokranj@siol.net. Še naprej pa se bomo trudili urejati materiale za druge dele Slovenije.

☺ ☺ ☺

OBISKI NAŠIH ČLANOV

S to rubriko smo naleteli na lepo odobravanje naših članov. Posebno pa še pri članih, katere smo obiskali na njihovih domovih, oz. v domovih za starejše, za njihove rojstne dneve, kar lahko vidite na slikah s srečanj, ki jih pošiljamo tudi njim. Tistim bolj oddaljenim pa pošljemo čestitko po pošti.

V nadaljevanju vam prikazujemo slike zadnjih obiskov naših članov za njihove rojstne dneve:

V avgustu 2015 smo za roj. dan obiskali g. GRAMC MARTINA iz Sr. Bitenj

Oktobra smo za roj. dan čestitali DARINKI GERJEVIČ, IVANU PODGORŠKU,
STANISLAVI ROVTAR IN TONETU KRISTANU

V oktobru smo za roj. dan obiskali tudi ga. PIRC BRONISLAVO

V novembru 2015 smo obiskali ga. ETO CHVATAL, Apno pri Cerkljah

V decembru pa smo obiskali ga. TEREZIJO KASTIGAR v Kranju

V januarju 2016 smo za njen 90. roj. dan obiskali ga. SKRT LJUDMILO v Kranju

V januarju 2016 smo obiskali za njen 85. rojstni dan ga. Jamšek Jožefo na Golniku.

UMRLI ČLANI V LETU 2015

Hostar Julijana	04.10.1923	Grosova 19, Kranj	avgust
Robič Marica	29.11.1927	Valjavčeva 18, Kranj	avgust
Truden Ivanka	19.06.1942	Mlaška c. 38, Kranj	september
Bajželj Marija	19.09.1918	Drulovka 19, Kranj	december

☺ ☺ ☺

ZBIRKA SPOMINOV NA IZGNANSTVO

Vsi, ki prejimate našo publikacijo »Optimist« veste, da poleg vseh obvestil in dogodkov, ki so se zgodili v določenem obdobju, na koncu vedno objavimo tudi eno zgodbo ali pesem, ki jo je napisal kdo od naših članov in opisuje doživljanja in zgodbe iz časa izgnanstva in po vrnitvi v domovino.

Teh zgodb smo objavili že kar nekaj, pa verjamemo, da vas je še veliko, ki bi lahko kaj povedali, oz. napisali v zvezi z dogodki in občutji v tistem času. Zato ponovno prosimo, napišite ali pa povejte mlajšim da bodo zapisali te spomine, da se ta polpretekla zgodovina ne bo pozabila, in da bodo naši zanamci seznanjeni s takratnimi dogodki.

Vse do sedaj objavljene zgodbe pa bomo v kratkem natisnili v enem zvezku, ki ga boste tudi prejeli.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

DOMOV, ČEPRAV POD SMREKO

Kot bi bilo včeraj, se spominjam našega očeta, ki je nekega dne v mesecu oktobru leta 1941 prišel domov iz naše fare Sv Petra pod Sv.gorami in zaklical: »Oditu bomo morali in to kmalu«.

Domačijo smo zapustili 10. Novembra 1941. Naša družina je štela osem članov : oče, mati in šest otrok, starih od 3 - 12 let.

Bil je oblačen, turoben dan, brez dežja. Zemljo so močile le naše solze. Zdelo se je, kot da narava joče z nami. Oglašale so se živali v hlevu. Le kdo jih bo krmil odslej, smo se spraševali. Naša mama ni in ni hotela iz hiše. Dva starejša nemška vojaka sta jo zgrabila za roke in ji prigovarjala, da se bomo lahko kmalu spet vrnil. Nemški kamion nas je pobral ob cesti z našimi culami vred in nas odpeljal v rajhenburški grad. Tam smo ostali osem dni, da so nas popisali in ovesili s svetinjicami, ki so bile oštevilčene. Postali smo le številke, brez imen in priimkov.

Neko popoldne so nas natovorili na vlak in vrata zaklenili. Na poti v Untermarchtal smo imeli tri postanke, da so nam postregli »čorbo«. Tudi v taborišču je bila hrana obupno slaba. Otroci smo najbolj pogrešali kruh.

Po osmih mesecih smo odšli v Schelkingen. Tu nas je neki nemški kmet odbral za svojo kmetijo, kot bi na sejmu izbral svojo čredo. Na kmetiji v Bechingenu so nam dodelili majhno stanovanje za lastno gospodinjstvo. Oče je delal na kmetiji. Z gospodarjem so živele tudi njegove tri sestre. Vsi pa so se do nas obnašali kot prave zverine. Moja 3-letna sestra je zbolela za hudo pljučnico in glej, kmet nam je odklopil električno luč. Sveče nismo imeli, ki bi jo potrebovali pri negi ponoči. Vaški župnik, dobrohoten možiček, je posredoval pri kmetu. Ves trud, da bi težave ublažili, je bil zaman. Sam župan nam je potem pomagal, da smo se kmeta kar se da hitro znebili. Naša idila se je končala pri petih mesecih.

Znova smo morali prebroditi postopek v razdelilnem taborišču. Spet smo romali v Schelkingen, taborišče stenic, ki so marsikaterega interniranca med spanjem tako opikale, da ga zjutraj ni bilo moč poznati. Ti ljudje so potem spali po mizah in stoli, ob prižganih lučeh. Tu so nas dodelili v grad v Oberstotzigen pri Heidenheimu, kjer smo ostali do vrnitve domov. Ta grad je bil nekoč last Židov. Že pred našim prihodom so nacisti vse Žide deportirali v koncentracijska taborišča. Holokavst iz našega gradu in sosednje vasi Niederstotzingen, kjer je bila prava židovska četrt, s sedmimi ogromnimi vilami v prekrasnem parku, je preživela le ena sama 36-letna Židinja. Po končani vojni leta 1945 je v spremstvu vaškega župana obiskala svoj nekdanji dom. Ko je slišala našo zgodbo in od kod smo, je bila zelo pretresena. Enačila nas je z Židi, le da smo se mi izognili plinskim celicam.

V tem gradu nas je bilo nastanjenih osem družin Slovencev in osem družin Poljakov, pregnanci iz Poljske.

Oče je hodil v službo v tovarno vojaške opreme v Heidenheim. Tudi starejša sestra Anica je morala v službo, ker je bila stara 14 let. Meni je bilo 11, Jožefi pa 10 let. Midve sva vsako popoldne morali oditi, vsaka na svojo kmetijo, kjer sva na manjše otroke. Postorili pa sva tudi kaj koristnega. Mlajši otroci smo hodili v šolo, skupaj z nemškimi vrstniki. Bili smo prijatelji. Prišlo pa je med nami večkrat do kratkega stika. V prepiru smo bili za njih vse, le ljudje ne. Kot npr. »Cigojnerbanda« ali »Šlavake, Šlavake«. Ravnatelj šole nas je večkrat tolažil in nas zagovarjal pred sošolci, da smo sirote, ki nas preganjajo po svetu. Zgodilo se je tudi, da je pogosto obračunal z glavnim nemškim kolovodjem s palico po zadnji plati.

S kmeti v vasi smo imeli dobre odnose. Slovenci smo jim vedno pomagali pri sezonskem delu, tudi otroci. Dobili smo kaj za pod zob, če ne drugega, krompirja nam ni nikoli manjkalo. Med vojno tudi nemški kmetje niso živeli v izobilju, saj so imeli do Rajha ogromne obvezne dajatve, ki jih niso upali sabotirati, saj bi se kaj hitro znašli na listi sumljivih oseb ali pa za rešetkami. Po končani vojni, ko je bilo zidovje prepleteno s slikami in plakati holokavsta, si je marsikateri Nемеc brisal solze, rekoč: »Saj to ne more biti res«. Kmetje Poljakom niso bili naklonjeni, ker so bili leni, zahtevni in brezbožni. Bili so nekakšna peta kolona.

Nikoli ne bom pozabila dogodka, ki ga je preživel naš oče in moj bratranec Pepi, ki je dobri dve leti stanoval pri nas v gradu. Oba naenkrat sta dobila poziv od Wermachta v zimskem času zadnjega pol leta vojne, za delovno akcijo tik ob francoski meji in sicer, kopanje tankovskih jarkov za dobo dveh mesecev. Strahu in groze, ki sta ju tam preživela sploh nista znala pravilno pojasniti. Da sta se vrnila živa k nam, je oče vedno poudarjal, da se je zgodil pravi čudež. Čeprav je bil Pepi pred delovno akcijo skoraj popoln ateist, je na fronti pred spanjem vsak večer zmolil cel rožni venec.

Najsrečnejši dan za nas je napočil 25. Aprila 1945, ko smo lahko že izobesili belo zastavo na grajskem stolpu in, ko so prihrumeli prvi zavezniški tanki kar preko polj, ker so bile ceste posejane z minami.

Ves čas bivanja v gradu smo tako rekoč spali na tempirani bombi. Blizu nas sicer ni bilo vojaških tovarn. Te so že pred časom skrili pod zemljo, zlasti v pečine s skritim dohodom. V neposredni bližini sta bili dve strateško pomembni točki: križišče električnega daljnovoda in velik vodni zbiralnik, ki je napajal celo oddaljeni Stuttgart, zato smo bili nenehna tarča bombardiranja in groze.

KONEC VOJNE! Ne morem verjeti. Saj je bila cela naša družina pod stresom in z živci povsem na psu. Zadnje 3 tedne smo preživeli vse dneve in noči v bunkerju in to z enoletnim dojenčkom Ivanom.

Naš oče je prvi prinesel novico, da se bomo vrnili domov. Kar nekaj družin je oklevalo v strahu za bodočnost. Kaj bomo našli doma? Vse uničeno in požgano?

Naš ata pa: »Gremo domov in to kakor hitro bo mogoče. Dokler si ne postavimo strehe nad glavo, bomo pač pod smreko samo, da bomo na svojem«.

Spomine je zapisala Poredoš Ljudmila iz Kranja

